316.344.5(=163.3):327(495)
стручен труд

МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И „СПОРОТ“ ЗА ИМЕТО

м-р Вера Лалчевска

Виш институт за меѓународни студии и студии за развој, Женева, Швајцарија

клучни зборови: човекови права, македонски идентитет, „спорот за името“, конструктивистичка школа, меѓународни односи, лобирање, меѓународни мрежи за лобирање, право на самоопределување, културни права, геноцид, културен геноцид, креирање на норми, претприемачи на норми, општественото лоби, информациско лобирање, Грција, Македонија
key words: human rights, Macedonian identity, “name issue,” constructivist school, international relations, lobbying, international advocacy networks, right to self-determination, cultural rights, genocide, cultural genocide, norm making, norm entrepreneurs, the social lobby, information lobbying, Greece, Macedonia

Вовед

Во денешно време, не може да се пишува на тема „Македонскиот идентитет: литература, јазик, историја, култура“, а да не се третира „спорот за името“ чија цел е да влијае врз македонскиот идентитет и така засекогаш да ја промени и историјата на македонскиот народ.

Токму тоа е и предметот на овој труд. Впрочем, со овој труд предлагам начин на којшто ќе се зачува македонскиот идентитет во пресрет на „спорот за името“, преку користење на методи од релативно новата конструктивистичка школа во меѓународните односи. Но пред да се впуштиме во суштината на овој труд, потребно е да се објасни, особено за меѓународната публика која не е секојдневно изложена на проблематиката околу ова прашање, што точно е „спорот за името“.

Од моментот кога „спорот за името“ меѓу Грција и Македонија се актуелизираше во Резолуцијата 817 на Советот за безбедност на Обединетите нации од 1993-тата година, истиот стана меѓународен – а не билатерален – проблем, и со тоа успеа да го привлече вниманието на меѓународната јавност до ден-денес. Во 1993, кога новата независна Република Македонија аплицираше за членство во Обединетите нации, Советот за безбедност ја издаде Резолуцијата 817, со која му предложи на Генералното собрание дека „државата апликант“ би требало да биде примена во членство во Обединетите нации, но дека истата треба привремено да се именува, за сите цели во рамките на Обединетите нации, како „Поранешна југословенска Република Македонија“, „сè додека не се разреши разликата која се појави околу уставното име на државата со Грција“ (Совет за безбедност, 1993). Советот за безбедност на

Обединетите нации, во Резолуцијата 817, ги охрабрува двете страни да соработуваат со претседавачите на Управувачкиот комитет на Меѓународната конференција за Поранешна Југославија со цел да дојдат до брзо разрешување на оваа разлика и бара од Генералниот секретар на Обединетите нации да го известува Советот за безбедност за исходот од оваа иницијатива на претседавачите (Совет за безбедност, 1993). Денес, осумнаесет години подоцна, двете страни сè уште не постигнале „разрешување“ на „разликата“ околу уставното име на Република Македонија.

Но вистинското прашање е, дали предметот на „спорот за името“ е навистина името? Или дали предметот на овој спор е македонскиот идентитет? Дали името „Македонија“ вистински претставува територијална закана за Грција, како што тврди Грција, или пак ги потсетува грчките власти за постоењето на македонски народ, чиј етнички идентитет тие, во последните сто години, го оневозможуваа, угнетуваа и се обидуваа да го елиминираат? Дали навистина предлогот на грчките политичари до Советот за безбедност на Обединетите нации да ја присили Македонија да си го преговара уставното име е бенигна молба од страна на фрагилна држава која се плаши од македонската сила и веројатноста дека таа би можела да ја преземе грчката територија? Или пак е калкулиран чекор на итри и виновни лидери на една држава, кои се надеваат, со еден технички потег, да си ги измијат рацете од своите грешки во минатото, и еднаш засекогаш да си ги решат своите грижи, преку техничка елиминација на постоењето на посебен македонски идентитет? Одговарањето на овие прашања подразбира многу подлабока историска, правна и антрополошка анализа, но важно е истите да се споменат поради една едноставна причина. Ако, како што јас предлагам, вистинскиот мотив на Грција со креирањето на таканаречениот „спор за името“ е да се елиминира македонскиот идентитет, тогаш нема никаква смисла Владата на Република Македонија да продолжи со преговорите. Всушност, преговарањето би значело паѓање во замката на Тројанскиот коњ, поради тоа што, доколку името на државата се смени, тогаш која ќе биде националноста на Македонците? Кој ќе биде нивниот идентитет? Како ќе се вика нивниот јазик? Целта позади навидум техничкиот „спор за името“ е, всушност, културниот геноцид врз македонскиот народ.

Поради тие причини, имајќи ја предвид констатацијата дека грчките интереси во креирањето на таканаречениот „спор за името“ има за крајна цел „де-јуре“ елиминација на постоењето на посебен „македонски“ идентиет, предлагам да се разгледува „спорот за името“ од аспект на правото на македонскиот народ за нивниот идентитет. Мојот аргумент се осврнува на премисата дека сите народи имаат право на свој идентитет, кое право произлегува од правото на самоопределување како и од културни права. Оттука, прашањето кое се поставува е, како може Владата на Република Македонија да му го обезбеди на македонскиот народ неговото право на идентитет? Каква стратегија треба да примени кон „спорот за името“ доколку сака да му го обезбеди ова право на својот народ?

Досега е публикувана само една „Нацрт национална стратегија за зачувување на уставното име на Република Македонија,“ иако се претпоставува дека постои доверлива стратегија за процесот на преговори која не е достапна за јавноста. Оваа Нацрт-национална стратегија, која брои 16 страници, била доставена до Собранието на Република Македонија на 1 Јули 2009, од ст-

рана на нејзините автори, Јанко Бачев и Владимир Голубовски (Бачев и Голубовски, 2009). Иако добро замислена и напишана, стратегијата не предлага целосен приод кон зачувување на уставното име, бидејќи го анализира проблемот само од аспект на меѓународното право, кое без сомнеж е многу важно, но кое не е доволно за да се загарантира победа во однос на зачувување на македонскиот идентитет. Имајќи предвид дека меѓународниот светски поредок е подложен на политики на сила и моќ, една поопширна стратегија, која вклучува правни и политички аспекти, е неопходна доколку Владата на Република Македонија има за цел да успее во зачувувањето на уставното име, односно на идентитетот на македонскиот народ. Еден кус преглед на скорешната одлука на Меѓународниот суд за правдата во однос на српското прашање за нелегалноста на статусот на Косово како независна држава, е доволен да докаже дека политиката (а поретко правдата) сè уште владее во меѓународните односи.

Она што го предлагам во овој труд е имено политичка солуција (т.е. кампања за лобирање и за меѓународни мрежи за лобирање, која ќе ја комплетира правната солуција, која, според мене, би требало да се темели на правната солуција што ја предлага професорот Игор Јанев, во статија во американското списание за меѓународно право, насловена „Правни аспекти за употребата на привремено име за Македонија во системот на Обединетите нации“ (Јанев, 1999). Конечно, верувам дека долгорочна солуција е можна само со длабока општествена промена, која ќе го вклучи предложувањето на нова норма за правото на идентитет. Токму поради тоа предлагам воспоставување на меѓународна мрежа за лобирање која почнува со воспоставување на „спорот за името“ во рамките на воведувањето на нова норма за правото на идентитет.

Преглед на теории за лобирање, меѓународни мрежи за лобирање и нивната примена кон „спорот за името“

Конструктивистичката школа и нејзините идеи за меѓународни мрежи за лобирање, како и тоа како меѓународните норми влијаат во меѓународните односи денес, има многу голем придонес за зачувување на македонскиот идентитет. Конкретно, нејзиниот увид во неадекватноста на политичките науки да го дефинираат обемот на човекови права и нивното влијание во меѓународните односи денес, е многу важен за да се разбере зошто Владата на Република Македонија би требало да ја следи авенијата на човекови права во битката за „спорот за името“. Всушност „спорот за името“ е политички спор, но и прашање на човекови права, и токму затоа неговото разрешување треба да се најде во теориите и во методите на политичките науки и на човековите права. Имајќи го ова предвид, конструктивистичката школа, која ги гледа човековите права како предмет на политички науки и меѓународни односи, односно како алатка која се употребува при обидот да се добие политичка битка, е можеби најадекватната школа од која треба да се црпат теории и методи за решавање на „спорот за името“. Потпирајќи се на конструктивистичките теории и пристап кон меѓународни односи, моето истражување се потпира на следното прашање: *зошто, во денешниот светски поредок во кој доминираат норми за човекови права, Македонците не уживаат во своето право на иденититет, односно основното право на самоопределба?* Со други зборо-

ви, ако, како што тврди Кетрин Сикинк, човековите права имаат растечка важна улога во меѓународните односи, тогаш зошто човековите права на одредени народи им се остварени, а на други им се одземени? И како може да се постигнат човековите права на одредени народи?

Во една статија со наслов „Транснационални политики, теории на меѓународни односи и човекови права,“ конструктивистката Кетрин Сикинк сугерира дека „за да се разберат промените во улогите на меѓународните човекови права во светските политики,“ треба и понатаму да ги развиеме нашите теории за влијанието на норми и идеи во меѓународните политики... Како нормите влијаат врз однесувањето, може да се разбере како двоетапна процедура во која има фаза на „откривање на норма“ и втората фаза на широко прифаќање на норма, која правниот теорист Кас Санстајн ја нарекува „каскада на норма“. Сикинк тврди дека „многумина светски норми на човекови права во Универзалната декларација за човекови права на Обединетите нации напреднале од фазата на „откривање на норма“ и дека од 1970-тите ние учествуваме во „каскада на норми“ на меѓународни човекови права“ (Сикинк, 1998: 518).

Во овој труд ги употребувам конструктивистичките приоди кон меѓународните односи, токму поради тоа што тие предлагаат приод кој може да дојде до решение до „спорот за името“, имено употребувајќи ја идејата на „откривање на норма“ и фактот дека нормите имаат големо влијание во денешните меѓународни односи. Логиката позади моето размислување е, доколку меѓународните мрежи за лобирање, како што ќе видиме подоцна, се најуспешни кога ќе им се спротивстават на основните принципи и ќе воспостават нови норми кои успешно ќе ги лансираат во меѓународното општество, тогаш „спорот за името“ и зачувувањето на македонскиот идентитет може најуспешно да биде разрешен преку воведувањето на нова норма. Доколку сакаме да го користиме овој пристап „спорот за името“ мора да го ситуираме во рамките на поширокиот контекст на човековите права и на меѓународните норми. Всушност, оваа задача не е тешка, бидејќи „спорот за името“ е во основа прашање поврзано со меѓународните норми. Прво, спорот повеќе не е билатерално прашање помеѓу Грција и Македонија, туку меѓународно прашање, меѓу Македонија од една страна и Советот за безбедност на Обединетите нации од друга страна, кој истовремено го претставува ставот и на другите тела во Обединетите нации, како и на други меѓународни и регионални организации. Второ, спорот е меѓународен проблем од областа на човековите права, или поточно на правото на народите на нивниот идентитет. Поконкретно, станува збор за правото на македонскиот народ да го избере името на сопствената држава, кое во суштина има поврзаност со идентитетот на македонскиот народ. Иако „*правото на идентитет*“ сè уште не ја има достигнато првата фаза на она што Кас Санстајн би го нарекол „*појава на норма*“, во овој труд предлагам Владата на Република Македонија да ја игра улогата на (или да најде) она што конструктивистите го нарекуваат „претприемач на норми“ и да го интерпретира и промовира правото на идентитет, токму преку „спорот за името“. Со други зборови, политиката што ѝ ја предлагам на Владата на Република Македонија во овој труд вклучува сеопфатна кампања на меѓународна мрежа за лобирање, чиј прв чекор ќе биде создавање на норма. Како таква, стратегијата за лобирање на македонската Влада за „спорот за името“ ќе биде сместена во поширока стратегија на создавање на меѓународна норма за правото на идентитет. Ова не само што ќе го стави „спорот за името“ во поширо-

ки светски рамки туку и ќе ја принуди Владата на Република Македонија да придонесе кон развој на човековите права во светот.

Важноста за норми и креирање на норми

Во една многу просветителна статија под наслов „Еволуција на меѓународните норми“, Ен Флорини, професор на Националниот универзитет во Сингапур, која е призната за нејзиниот нов пристап кон глобалното владеење, се обидува да се разбере „зошто нормите на меѓународното однесување се менуваат со текот на времето,“ и „зошто конкретна норма, а не друга, станува институционализирана“ (Флорини, 1996 : 363) - прашање кое, таа тврди, останува неодговорено од конструктивистичката школа. Таа се обидува да одговори на тоа прашање со користење на многу интересен „еволутивен приод кој ја црпи својата хипотеза преку споредување со генетика на популации“ (Флорини, 1996:363). Споредувајќи ги нормите со гените, таа заклучува дека постојат три услови кои истовремено треба да бидат задоволени за да може една норма да стане институционализирана (или избрана): „*почетна популарност, кохерентност* со други гени / норми присутни во истиот организам и *поволни услови на животната средина*“ (Флорини, 1996 : 387).

Дозволете да погледнеме наназад за еден момент, на нормата којашто ја предлагам во поглед на „спорот за името“ односно „правото на идентитет“ и да видиме дали таа ги задоволува критериумите кои Флорини ги предлага. Прво, со „почетна популарност“ Флорини сака да каже дека без разлика колку „спремна“ една нова норма (или ген) е, на истата ќе ѝ треба помош за да се „етаблира во заедницата на норми“. „Ова“ објаснува таа цитирајќи го еволутивниот биолог и генетичар Левонтнин, „е директна паралела со генетска еволуција, во која дури и поволни мутации обично се губат во првите неколку генерации, заради генетска сегрегација и случајни варијации на потомството“ (Флорини, 1996: 374). Меѓународната почетна популарност се случува, според Флорини, или кога „претприемачот на норми“ поддржува норма или кога државата во која таа норма се појавува за првпат е особено видлива.

Важно е да се напоменат, пред да продолжиме, дефиницијата и улогата на „претприемачи на норми“, кои играат значајна улога во менување и дефинирање на норми според конструктивистичката школа. Имено, бидејќи согласно конструктивистите, нормите играат централна улога во меѓународните односи, претприемачите на норми се клучните играчи во конструктивистичката теорија. Фразата „претприемач на норми“, објаснува Флорини, за првпат е дефинирана од страна на Џон Милер во 1993 година, како „поединец или организација која се залага да го промени однесувањето на другите.“ Неколку години пред тоа, Наделман објаснува дека „претприемачи на морали“ играат многу важна улога во легитимирањето и во делигитимирањето на однесување, со што всушност ги менуваат нормите“. Во 1996 година, Марта Финмор ги опишува случаите во кои невладини организации „дејствуваа како наставници кои ги менуваа концепциите на државите за нивните интереси“ (Флорини, 1996: 375). Сите овие играчи, всушност, се „претприемачи на норми“ кои, според конструктивистичките теоретичари, ги дефинираат правилата на игра во меѓународните односи.

Враќајќи се на критериумот за „популарност“ опишан од страна на Флорини, може да констатираме дека на нормата „право на идентитет“ ќе ѝ треба

„претприемач на норми“ со цел истата да стане „популарна“. Размислувајќи околу поединци и организации кои би можеле да делуваат како „претприемачи“ на нормата „право на идентитет“, дојдов со неколку идеи кои секако ќе треба понатаму да се разработат. Првата организација која би можела да ја игра улогата на претприемач на норма е една од најголемите невладини организации за човекови права, името „Human Rights Watch“. Во 1994 година „Human Rights Watch-Helsinki“ објави извештај со кој ја шокираше целата меѓународна заедница, која дотогаш сè уште беше под илузија дека Грција е лулка на демократијата. Насловот на извештајот е: „Негирање етнички идентитет: Македонците во Грција“. Потпирајќи се во голема мера на информации добиени од мисија одржана во македонскиот регион во северна Грција, во јули 1993 година, со цел утврдување на фактите, овој извештај документираше големи прекршоци на човековите права на македонското малцинство во Грција од страна на грчката влада, со заклучок дека на Македонците во Грција им е одбиено правото на нивниот етнички идентитет. „Овие прекршоци,“ се наведува во извештајот, „се евидентирани преку отворени изјави на грчките претставници, преку негирање од страна на владата дека постои македонски јазик; преку одбивањето на владата да дозволи отворање на „Центар за македонска култура“ и преку одбивањето на владата, во скорешното минато, да дозволи да се пеат македонски песни и да се играат македонски ора“ (Human Rights Watch/Helsinki, 1994). Извештајот беше уредуван од страна на Џери Лејбер, извршниот директор на Human Rights Watch/Helsinki.

Може да си замислите како Human Rights Watch/Helsinki, или некои од личностите коишто учествувале во мисијата и во изготвувањето на извештајот, како на пример Панајот Димитрас, кој беше и сè уште е претставник на Minority Rights Group-Greece, Ерик Сизби, кој беше шеф на данскиот Хелсиншки комитет, или Луис Витман, кој беше заменик-директор на Human Rights Watch/Helsinki и кој го напиша извештајот, како „претприемачи на норми за ова прашање. Тие би имале голем интерес во, и огромно познавање на основните причини за, „спорот за името“, кои се тесно поврзани со грчката историја во однос на своето македонско малцинство, односно на македонскиот идентитет.

Заклучуваме дека имаме потенцијален „претприемач на норми“. Начинот на којшто треба да се „лобира“ овој претприемач на норми за истиот да поддржи лансирање на нова норма за „правото на идентитет“ ќе биде предмет на дискусија на друг дел од овој труд, каде што анализите на Маргарет Кек и на Кетрин Сикинк ќе бидат покорисни.

Вториот услов кој треба да биде исполнет за да се институционализира една норма (или да биде селектирана од страна на меѓународното општество), според Флорини, е *кохеренција*. Нормите, според Флорини, не постојат во вакум. Како што е случајот со гени, чиј успех зависи од тоа колку тие комуницираат со другите гени во генскиот фонд, новите норми треба да се кохерентни и компатибилни со други норми кои постојат во системот. „Новата норма“, тврди Флорини, „добива легитимитет во рамките на заедницата кога сама по себе е разумен одговор на состојбите на средината со која се соочуваат другите членови на заедницата и кога таа си одговара *кохерентно* со другите норми кои преовладуваат.“

Согласно горенаведеното, можеме да заклучиме дека „правото на идентитет“ односно „правото на самоопределба“ ги исполнува критериумите на ко-

херенција. Всушност, правото на идентитет не е нова норма. Како што беше наведено претходно, правото на идентитет е многу слично на правото на самоопределба, и поради тоа, би можело да се третира како „мутација“ на правото на самоопределба. Но, бидејќи правото на самоопределба како поим најчесто се однесува на минатото и генерално се употребува во контекст на африканските земји кои беа колонизирани од страна на Западот и кои, дури во 60-тите години од 20-тиот век го стекнаа своето право на самоопределување, предлагам Владата на Република Македонија да не го употребува терминот „право на самоопределба“ како норма, туку да дефинира друга, нова норма. Има неколку причини зад моето размислување, но главната причина е фактот дека стравот од „територијални претензии“ од страна на Република Македонија е еден од клучните аргументи на Грција во однос на „спорот за името“. Така, кое било барање за какво било право кое асоцира на територија (како што асоцира правото на самоопределба) автоматски би ѝ понудило аргумент на Грција за да докаже дека Македонија има територијални претензии и сака истите да ги добие преку барање за човекови права.

Констатирајќи дека е потребна нова норма – и дека Владата на Република Македонија не би требало да се служи со нормата „право на самоопределба“, се поставува прашањето колку кохерентна ќе биде новата норма, односно „правото за идентитет“ со други прифатливи норми во сегашниот систем, како што е на пример правото на самоопределба? Дали фразата „право на идентитет“ постои во денешниот жаргон на човекови права? Дали „правото на идентитет“ е споменато во главните светски документи (декларациии, конвенции) за човекови права? Дали кои било од механизмите на Советот за човекови права при Обединетите нации го заштитува „правото на идентитет“? Преку куса анализа на главните документи и механизми за човекови права, можеме да констатираме дека „правото на идентитет“ не фигурира како посебен член во кој било документ за човекови права, ниту пак е заштитено од посебен механизам за човекови права (како што се заштитени, на пример, „правата на малцинствата“ од страна на независниот експерт на Обединетите нации за прашања поврзани со малцинствата). Но, од друга страна, констатираме дека „правото на идентитет“ е тесно поврзано со (односно кохерентно со) „правото на самоопределба“ и со „културни права“. Правото на самоопределба е предмет на еден од најважните членови на двата обврзувачки завети (пакт, covenant) кои произлегуваат од Универзалната декларација за човекови права, имено Меѓународниот завет (пакт, covenant) за граѓански и политички права и Меѓународниот завет (пакт, covenant) за економски, социјални и културни права. Овие два завета (пакт, covenant) се најважните и обврзувачки документи во областа на човековите права, а правото за самоопределба го сочинува членот 1 од двата документа, кој најчесто е именуван како „заеднички член 1 на двата завета“. Член 1.1 кажува дека „Сите народи имаат право на самоопределување. Врз основа на ова право тие слободно го одредуваат својот политички статус и слободно го спроведуваат својот економски, социјален и културен развој“ (Меѓународен завет за економски, социјални и културни права и Меѓународен завет за граѓански и политички права, 1966: Член 1). Така, самоопределување подразбира право на народот да си го одбере својот статус (т.е. дали тој ќе живее во демократија или во кралство, кого ќе го избере како свој владетел, како ќе ја нарече својата држава), како и право на народот слободно да го следи својот културен развој (т.е. својот културен

идентитет, својот јазик, своите песни и танци, и така натаму). Овие права се очигледно тесно поврзани и со правото на идентитет. Според тоа, може да констатираме дека има кохерентност меѓу правото на самоопределување и правото на идентитет.

Правото на идентитет исто така претставува дел од дефиницијата на културните права како што се опишува во „Општиот коментар 21“ на Комитетот за економски, социјални и културни права, во кој се наведува дека „правото да се учествува во културниот живот го вклучува правото на секој да избере свој идентитет, да се вклучи во едни свои културни практики и да се изразува на јазикот по свој избор“ (Општ коментар 21, 2009: 4). Оваа дефиниција на културните права ни дозволува уште еден заклучок, а тоа е дека правото на идентитет има многу допирни точки со културните права, односно дека ги исполнува критериумите за кохерентноста идентификувани од страна на Флорини.

Конечно, третиот услов поставен од страна на Флорини, како клучен во осигурувањето дека една нова норма ќе бида селектирана, е животната средина, односно услови на животната средина како што е државата, дистрибуцијата на моќта, технолошкиот капацитет, достапноста на природни и човечки ресурси и така натаму. Ова не се нови пристапи, Флорини признава, туку типичните фактори кои се секогаш истакнати од страна на неореалистичката школа за да ги објаснат меѓународните односи.

За да се разбере дали условите на животната средина се поволни или не, за да биде селектирана нормата „право на идентитет“, треба да се направи многу подетална анализа која не е возможна во овој момент поради временски и технички ограничувања. Но сепак, една куса анализа ќе покаже дека Република Македонија го нема ни технолошкиот капацитет на човечки ресурси, ниту пак сојузниците кои Грција ги има на своја страна. Но истовремено, тековната економска состојба во Грција и последиците врз грчкиот углед како и нејзината способност за политичко маневрирање, треба да се сфатат од страна на владата на Република Македонија како сериозна предност за стратегија во однос на името и идентитетот.

Досега, заклучивме дека ако македонската влада сака да има успешна кампања за „спорот за името“, како прво треба да започне со воведување на норма. Нормата која македонската влада треба да ја воведе би можела да биде „правото на идентитет“. „Претприемачот на нормата“ може да биде Human Rights Watch/Helsinki. Кои, тогаш, се следните чекори што македонската влада треба да ги преземе? И врз основа на чии теории треба да се базираат овие следни чекори? Сметам дека Кетрин Сикинк има дел од одговорот на тоа прашање.

Моќта на поединци

Во нејзиниот напис за „Транснационални политики, теории на меѓународни односи и човекови права“, Сикинк наведува дека „прашањата за човековите права не се маргинални и [дека] се појавуваат сé повеќе детални политики и институционални механизми за да се обезбеди спроведување на меѓународните стандарди за човекови права“ (Сикинк, 1998: 517).

Така, човековите права (како нашиот пример со правото на идентитет) според Сикинк, играат поголема улога во меѓународните односи и имаат вли-

јание врз она што државите ќе изберат или нема да изберат да го сторат. Со други зборови, доколку „правото на идентитет“ стане светска норма, тогаш тоа ќе игра важна улога во редефинирање на грчката внатрешна политика vis-à-vis своето македонско малцинство (чиј идентитет грчката влада го негира) и грчката надворешна политика vis-à-vis Република Македонија (чие име го оспорува).

Друг интересен фактор што го открива Сикинк е дека треба да се има предвид дека поединци често играат клучна улога во иницирањето на човековите права. Јас би го дала примерот со Рафаел Лемкин, човекот кој го измисли зборот „геноцид“ и кому светот треба да му се заблагодари за неговиот придонес кон изготвувањето и усвојувањето на Конвенцијата против геноцид. Но, Сикинк вели дека не е доволно еден поединец да развие норма: „тој мора да ја промовира истата на глобално ниво преку интензивна кампања“ (Сикинк, 1998: 519). Интересно е што таа вели дека *чистото убедување* е речиси единствениот процес преку кој „претприемачи на норми“ се во можност да ги убедат моќните светски држави и да ја осигураат нивната поддршка. „Тие треба нив да ги убедат потпирајќи се само на силата на своите нормативни аргументи и на силата на фактите кои го поддржуваат и го драматизираат нивниот аргумент. Мрежи и претприемачи на норми работат на тоа да редефинираат некоја дејност како нешто што не е во ред, често преку моќта на нивниот јазик, информации и активности со симболика. Но, појавата на политиката на човекови права не е едноставна победа на идеи врз интереси. Всушност, таа ја докажува моќта на идејата која може да го преструктуира сфаќањето на националниот интерес“ (Сикинк, 1998: 519).

Значи, ако правилно ги толкуваме тврдењета на Сикинк, владата на Република Македонија (заедно со претприемачот на норма „Human Rights Watch”), би требало да најде харизматичен и убедлив поединец (како на пример една од личностите кои ја предводеа мисијата на Human Rights Watch која претходно беше спомената), да ја промовира новата норма „право на идентитет.“ Таквиот поединец треба да биде во можност да ги убеди моќните актери, како што се САД, Обединетите нации и земјите членки на Европската Унија, и да ја обезбеди нивната поддршка во промовирање на ваква норма. Но способноста на овој поединец да ги убеди овие сили ќе зависи од силата на неговиот нормативен аргумент и од моќта на фактите кои го поддржуваат и го драматизираат неговиот аргумент. Еден пример за таква личност е Павлос Воскопулос, лидерот на „Виножито - политичката партија на Македонците во Грција“.

Како владата на Република Македонија ќе ја лансира својата кампања? Дали да го чека Human Rights Watch за лансирање на кампања за нормата „правото на идентитет“, без споменување на „спорот за името“? Или пак треба токму „спорот за името“ да биде во центар на вниманието при лансирање на нормата „правото за идентитет“? Ќе се осврнеме на овие прашања користејќи го пристапот на Сикинк и Кек во нивната книга „Прекугранични активисти: Мрежи за лобирање во меѓународната политика,“ која беше добитник на наградата за светски поредок „Grawemeyer“.

Воспоставување на кампања и меѓународна мрежа за лобирање

Според Кек и Сикинк, некои кампањи за човекови права едноставно успеваат, а други не. Примери од минатото покажуваат дека некои кампањи би-

ле во можност да го мобилизираат целиот свет на нивната страна дури и без поддршка од голема сила (како што беше движењето на жените за право на глас), додека други не успеале во тоа и покрај поддршката на голема сила.

Она што е најважно во моќта на меѓународните мрежи за лобирање е способноста стратешки да се користат информации. Активистите, како што опишуваат Кек и Сикинк, се луѓе кои имаат за цел да ја засилат генеративната моќ на норми, да го прошират опсегот на активности коишто тие норми го поттикнуваат, па дури понекогаш и да ги трансформираат самите норми. Тие создаваат категории или рамки во кои треба да се генерираат и да се организираат информациите и врз основа на кои ги базираат нивните кампањи. Нивната способност да генерираат информации брзо и прецизно и да ги распоредат истите ефективно, е нивниот најдобар атрибут (Кек и Сикинк, 1998: вовед).

Според Кек и Сикинк, постојат четири тактики кои можат да се користат од страна на меѓународните мрежи за лобирање со цел да се промовира одредено прашање. Првата е *информациска политика*, или способноста брзо и веродостојно да се генерира политички употреблива информација и истата да се премести онаму каде што ќе има најголемо влијание. Втората е *симболична политика*, или способноста да се употребуваат симболи, дејствија или приказни, кои прават смисла од ситуацијата за публиката, која често се наоѓа далеку. Третата е *потпорна (leverage) политика*, или способност да се повикаат моќни актери да имаат влијание врз ситуација во која послабите членови на мрежата не се во можност да имаат толкаво влијание. И четвртата е *одговорна политика*, или способност да се држат моќните актери до нивниот збор, односно нивните претходно искажани политики или принципи.

Со цел да се промовира правото на идентитет, тогаш, ако ја користиме стратегијата на Кек и Сикинк, владата на Република Македонија треба да мобилизира меѓународна мрежа за лобирање, користејќи симболика да ја потенцира важноста на идентитетот на македонскиот народ и неговата земја. Понатаму, таа треба да го стави прашањето во рамка во која истото ќе биде разбирливо за граѓани во целиот свет и која воедно веднаш ќе привлече внимание и сожалување. Владата на Република Македонија ќе треба исто така да најде и именува еден „виновник“ или „злосторител“ да го држи истиот (по можност моќен актер, како на пример Советот за безбедност) одговорен за неговите претходно изјавени принципи (односно правото на самоопределување) и да предложи решение.

Во ред. Но, како треба да се постапи? Кои симболи треба да се користат? Треба ли античката историја на Македонија да се користи како инструмент на симболична политика? Дали да се користи фактот дека Македонците се во Библијата како инструмент на симболична политика? Кон која светска сила треба да се осврнеме, односно чија поддршка треба да се добие? Соединетите Американски Држави? Доколку одговорот е да, како да се стекне поддршката на САД во промовирањето на правата на Македонците? Преку христијанската коалиција? Американците од африканско потекло? Или преку влијателна индивидуа како Џозеф Нај?

Во однос на симболичната политика, или способноста да се користат симболи, дејствија или приказни, кои прават смисла од ситуацијата за публиката која е често далеку, владата на Република Македонија може да го користи фактот дека Македонија има важна улога во Библијата. Имено, глава 16:09 од Книгата на Апостол (Book of Acts) вели дека „Во текот на ноќта Павле има-

ше видение на еден човек од Македонија кој стоеше и го молеше, 'Дојди во Македонија и помогни ни'" (Библијата, Книгата на Апостол, Глава 16:9). Овој пасус е еден од најважните делови во Библијата за христијаните, а особено на христијаните кои ѝ припаѓаат на афроамериканската заедница во САД. Всушност, многу од баптистичките цркви во САД често се посветени на „Македонија". Претпоставувам дека тоа е така поради тоа што за афроамериканската заедница, делот за Македонија е важен бидејќи го дефинира столбот на христијанството: имено, човештвото, милосрдието, услугата – делото на помагање на другите. Всушност, човек од Македонија го замолил Павле да дојде во Македонија и да им помогне. Оваа многу важна анегдота е во контекст во кој на Македонците навистина им е потребна помош, а во услови кога САД, за првпат во историјата, има претседател од афроамериканската заедница. Со други зборови, прашањето за македонскиот идентитет може да се стави во рамките на токму оваа симболика, а притоа да се избере моќен актер кој ќе го промовира. Исто така, фактот дека Мајка Тереза, еден од најпознатите светски симболи за човештвото, хуманоста, хуманитарноста и добротворните цели, е родена и израсната во главниот град на Македонија, Скопје, сè додека не наполнила 17 години, ја проширува публиката, која ќе биде подготвена да го слуша, разбере, и промовира македонскиот „повик за помош" до бескрајни хоризонти. Со други зборови, фактот дека Македонија е дел од клучна приказна во Библијата и родното место на една од најомилените и најмоќни светици во светот, имено Мајка Тереза, се две моќни реални околности кои, доколку се искористат стратешки како симболи на маките на македонскиот народ во неговата потрага да го зачува својот идентитет, би можеле да имаат огромен ефект во однос на привлекување на милиони, ако не и милијарди луѓе, кон каузата за зачувување на македонскиот идентитет.

Симболичните аспекти го олеснуваат изборот на *потпорна политика* – односно која земја да се избере за промовирање на нормата „право на идентитет" и на „спорот за името". Имајќи го предвид, уште еднаш, фактот дека афроамериканската заедница во моментов е влијателна заедница во САД, како и фактот дека во САД, граѓанското општество и лобито се добро организирани и играат голема улога во политичкото решавање, јас сум склона на тоа да се избере САД како стратешки партнер. Овој избор е исто така направен имајќи предвид дека САД е една од трите членки на Обединетите нации на Советот за безбедност, кои ја признаа Република Македонија под нејзиното уставно име. Конечно, моќта на САД во меѓународниот светски поредок не треба да се потценува, особено во нивната улога на иницирање на човековите права. Тоа е можеби и еден од најдобрите аргументи за избор на САД како „база" за покренување на нормата „право на идентитет".

Покрај тоа, никогаш не е рано да се размисли за лобирање и во Индија, како главен играч во меѓународната политика и потенцијален член во иднината на зголемениот Совет за безбедност на Обединетите нации. Всушност, односите меѓу Македонија и Индија, кои ги зближува Мајка Тереза, одвај се експлоатирани, а тие имаат огромен потенцијал. На истиот начин треба да се размислува и за лобирање во Бразил, растечка сила и христијанска држава со огромна побожна популација.

Може да се заклучи дека градење на меѓународна мрежа за лобирање и за започнување на кампања е огромна долгорочна стратегија. Меѓутоа, со теоретските алатки кои конструктивистичките мислители ни ги откриваат, ние сме еден чекор поблиску до воспоставување на една таква мрежа.

Покрај гореспоменатите идеи на Кек и Сикинк, владата на Република Македонија треба да користи симболична политика да убеди одредени тела на Обединетите нации да лобираат во корист на Република Македонија. Кек и Сикинк го користат примерот од 1993 година која стана Годината на Обединети нации за автохтоните народи, откако во 1992 година се одржа 500-годишнината од патувањето на Колумбо во Америка. Имајќи во предвид дека во 2013 година ќе се одбележат 100 години откако територијата на Македонија беше поделена меѓу Грција, Бугарија и Кралството на Србите, Хрватите и Словенците со помош на големите сили и Договорот од Букурешт, владата на Република Македонија може да размисли за користење на тој датум како симболика, а за време на таа година да ги обелодени асимилаторските политки и активности кон Македонците во соседните земји од тој датум, па сè до денденес (ставајќи ја во фокус Грција). Всушност, еден од најголемите проблеми со кои се соочува македонската страна денес во однос на Грција е тоа што меѓународната јавност, па и политичарите во меѓународното општество, многу малку ја познаваат историјата на Македонија, па и на Грција – според тоа, многу малку ќе поверуваат на идејата дека целта на грчката политика во однос на „спорот за името“ денес е да го елиминира македонскиот идентитет. Грција, за голем дел од светот, е лулка на демократијата и бастион на европската цивилизација – и сé додека фактите за Грција и грчката политика во последното столетие не излезат на виделина и за нив не се направи една кампања, меѓународната јавност ќе продолжи да живее во заблуда за вистинската грчка историја.

Друг пример на симболика кој го употребуваат Кек и Сикинк е активистката на Маите, Ригоберта Манчу, која во 1992 година ја доби Нобеловата награда за мир. Владата на Република Македонија би можела да се обиде да предложи активисти за човекови права до комитетот за Нобеловата награда за мир. Потенцијален кандидат за ова би бил Павлос Воскопулос, лидер на партијата на Македонците во Грција „Виножито“, кој храбро се бори за правата на македонското малцинство во Грција и кој ризикува да биде затворен за живот за неговите активности. Друг потенцијален кандидат е Панајот Димитрос, кој е портпарол на грчкиот Helsinki Watch Monitor и против кого грчкот суд, поткрепен од владата, исто така издал налог за апсење поради неговите активности во областа на човековите права. Конечно, може да се земе како пример грчкиот антрополог Анастасија Каракасиду, која во 1997 година ја објави својата книга „Полиња од жито, брда од крв, чекори кон националност во грчка Македонија од 1870 до 1997“ – во која ги обелодени со документирани аргументи и факти грчките политики кон локалното население на грчка Македонија и реперкусиите на тие политики врз населението. Конечно, тука е невладината организација Human Rights Watch и нивниот Извештај од 1994 насловен „Македонците од Грција: негирање на етнички идентитет“, која беше прва меѓународна организација за човекови права од тој ранг која објави таков детален извештај за човековите права на Македонците во Грција. Постојат, значи, многу академици и активисти за човекови права кои би може да бидат кандидати за Нобелова награда за мир или за друга светска награда, кои, при добивањето на таа награда, ќе имаат улога на *симболичната политика*, односно ќе ја подигнат светската јавност за нарушувањето на основните човекови права на македонскиот народ. Имајќи го ова предвид, владата на Република Македонија, односно Министерството за надворешни работи и македонските дипломати, треба да го подготвуваат теренот и да ги користат

сите можности во меѓународните форуми, како што се самити и конференции (на пример, Самитот на Меѓународната организација на Франкофонијата која брои повеќе од 70 земји-членки) да го промовира својот кандидат за Нобелова награда.

Иако конструктивистичката школа е инструментална во насочувањето на овие идеи, во наредните пасуси ќе се осврнам на други автори од кои може да се црпат идеи и начини за лобирање, бидејќи тоа несомнено ќе биде еден од клучните детерминанти на успехот на кампањата. Во суштина, иако првиот дел од работата е да се иницира норма и да се осигури нејзината популарност, а вториот дел е креирањето на меѓународна мрежа за лобирање, на двата чекора им е потребно, во сите нивни фази, она што сите го нарекуваме „лобирање“.

Лобирање на „американски начин“: Информациското и општественото лоби

Во еден напис од 1929 во „Аналите на Американската академија за политички и општествени науки“, Едвард Логан и Симон Патен Фелоу, ја опишуваат суштината на лобирање во нивно време. Не бев изненадена да откријам дека многу од тактиките на лобирање останuваат непроменети до ден-денес. Дозволете да разгледаме некои од тие методи.

Како прво, Логан и Фелоу го предлагаат *давањето на информации како* метод за лобирање. Тие опишуваат неколку извори на информации за конгресмени вклучувајќи ги Комитетите задолжени за одредените прашања, административни службеници, Законодавнато референтно биро во Конгресната библиотека, како и владини институции. Тие се заклучуваат дека „поради тоа што работата на прибирање на информации е толку тешка задача, најчесто се прифатени службите на лобисти за прибирање информации. И покрај вредните услуги извршени од страна на други агенции кои се споменати горе, може да се каже дека лобито е главен извор на информации за законодавците ... Може да се соберат многу факти од информациите обезбедени од страна на лобистите, но прашањето е да се дознае кои се факти, а кои не, и да се дознае кога фактите се користени правилно а кога не... Така што главниот дел на информациите понудени на законодавците, всушност се пристрасни“ (Едвард и Фелоу, 1929:56-57).

Ова треба да се има предвид кога започнува кампања. Обидот на грчката Влада да ја дезинформира меѓународната заедница во врска со македонскиот идентитет треба да се третира како сериозен проблем, кој треба да се земе предвид во секој обид за лобирање. Презентирање информации кои се спротивставуваат на дезинформациите презентирани од страна на грчката влада, тогаш, треба да биде еден од првите чекори што македонската влада треба да ги преземе. Всушност, Логан и Фелоу не се единствени да кажат дека давањето информација е еден од најзначајните методи на лобирање. Кек и Сикинк исто така го опишуваат доделувањето на информации, како и интерпретацијата на информации, како една од најважните тактики на меѓународните мрежи за лобирање во кампањи.

Покрај доделувањето информација, Логан и Фелоу сметаат дека *општественото лоби* е една од најмоќните алатка за лобирање. Цитирајќи го Сенаторот Кенјон во 1925 година, тие го кажуваат следното за општественото лоби: „Општественото лоби е најмоќниот мотор за пареа во Вашингтон во

последните неколку години. Работејќи со суптилните елементи, како општествената положба, семејното дрво и генералниот престиж, како и богатството, општественото лоби функционира преку покани за вечери, ексклузивни ручеци и генералното општествено признание. Општественото лоби го издвојува новиот член. Сенаторот Кенјон посведочи дека новиот член и неговата сопруга се поканети на мала вечера со ексклузивни гости. *Преку свеќи кои трепреат врз цвеќе и сребро, преку богати платна и богати меса, се предлага кој е најдобриот начин да се гласа. Никој никогаш не бара директно од новиот член да гласа овака или онака - тоа се подразбира. Ако тој одбие, тој се наоѓа меѓу отфрлените - ако пак гласа како што треба, влегува во внатрешниот круг*“ (Едвард и Фелоу, 1929:52).

Не е тешко да се замисли општественото лоби на меѓународно ниво, со земјите кои аспирираат да станат членки на одреден *внатрешен круг* (Европската Унија) како „нови членки“ или „држави аспиранти“. Имајќи во предвид дека земјите како што се Словенија, Хрватска и Србија, или од неодамна се примени во внатрешниот круг на ЕУ или се во средината на процесот на преговори, или пак имаат потпишано договор и се надеваат да почнат преговори во блиската иднина, не е невозможно да се замисли дека нивниот глас брзо ќе го променат за прашања кои не им се од висок приоритет и за кои, за возврат, може да влезат во тој внатрешен круг. Едно такво прашање, на пример, би можело да биде уставното име на Република Македонија. Точно е дека многу претставници на Европската Унија, вклучувајќи и словенечките политичари, пристигнаа во Република Македонија да ветат поддршка за членство во ЕУ, но под услов Македонија да попушти на барањата на Грција во однос на уставното име. Исто како „новиот член“ опишан од страна на сенаторот Кенјон, новата земја-членка на ЕУ, Словенија, ќе се најде себеси како „аутсајдер“ доколку одбие да ги прифати „правилата на клубот“ кои пак се напишани од страна на старите членови на клубот, т.е. Франција, Италија, Германија, Велика Британија, и така натаму. Казната за неприфаќање на тие правила би била, за земја како Хрватска, одолговлекување на одредна тема во одредено поглавје на преговори. За земја како Србија, тоа би било одложување на датумот за започнување на преговорите за членство во ЕУ. Впрочем, тоа досега ѝ се случува и на Република Македонија. Всушност, иронично е да се каже дека од редот на шесте поранешни југословенски републики, Република Македонија беше втора најнапредна по Словенија, во однос на нејзиното членство во ЕУ.

Може исто така да се замисли како тактиките на општествено лобирање се користат од страна на „ексклузивни членови на клубот“ кон одредени политичари и дипломати на ниво на Европската Унија и Обединетите нации, како и во рамките на Република Македонија. Секако, во земја од 2,5 милиони луѓе со 40% стапка на невработеност, не би било тешко да се најдат поединци кои промовираат „странска“ кауза со цел бидат вклучени во ексклузивни меѓународни кругови, каде што, меѓудругото, гледаат да си изградат кариера.

Притисокот од политичарите на Европската Унија (кои го користат членството во ЕУ како мамка) исто така се користи како начин да се излобираат македонските политичари да донесат одлука за „спорот за името“. Следниов наслов на скорешна статија зборува сам за себе и е перфектен пример за *општествено лобирање*: „Баросо ја повикува Македонија да чекори напред во реформите и да го реши спорот за името со Грција“. Извадокот гласи: „Претседателот на Европската комисија ја повика Поранешната југословенска

Република Македонија (ФИРОМ) да ги забрза реформите и да направи дополнителни напори во однос на решавање на прашањето за името со соседна Грција, со цел да се приближи земјата до ЕУ и НАТО“ (Винипег, 2011). Непотребно е да се каже дека македонската влада треба да биде претпазлива од таков вид лобирање и да ги советува своите дипломати да одговорат со „контра-лобирање“. Покрај тоа, треба да има силни механизми за санкционирање на лица вработени од страна на владата на Република Македонија, кои промовираат стратегии и лобираат за странски интереси.

Заклучок

Размислувајќи на примерот за општественото лоби како метод за лобирање на меѓународно ниво, не можам а да не се потсетам на едно поглавје во книгата „Човековите права во Обединетите нации“ од Сара Заиди и Роџер Норманд, која беше плод на десетици години истражување во архивите на Обединетите нации, спонзорирано од Обединетите нации. Во темелното и прецизно документирано дело за историјата на човековите права на Обединетите нации, Норманд и Заиди опишуваат како Соединетите Американски Држави беа домаќини на првото Генерално собрание на Обединетите нации во Сан Франциско, во 1947 година. Она што е интересно во нивното раскажување е анализата на интересите на САД да се одржи Генералното собрание кај нив. Две години по Втората светска војна, кога Европа сè уште лежеше во сиромаштија и во ѓубрето на реперкусиите од војната, САД им се претстави на делегатите на Обединети нации како рајот. Почнувајќи од одлуката, делегатите кои ќе пристигнат на источниот брег да бидат пренесени до западниот брег (Сан Франциско) со воз, а не со авион, со цел да бидат сведоци на огромната територискa површина на САД, односно на бескрајната големина и моќ, како и на нејзината неверојатна природна убавниа, па сè до изборот на хотели и сали, храна и друго, каде што беше одржано Генералното собрание на Обедниети нации, сите овие одлуки на американската влада биле несомнено, дел од една лоби-стратегија која до ден-денес има плод. Имено, не само што седиштето на Обединетите нации и на нејзините најважни тела се во САД – држава која кон крајот на 40-тите години сè уште не фигурираше како светска моќ – туку и влијанието на САД во Обединетите нации е без конкуренција. Како што раскажуваат Норманд и Заиди, во маргините на Генералното собрание беа организирани илјадници настани, вклучувајќи изложби, балови, коктели и концерти – кои имаа за цел да го покажат раскошот на САД. Сето ова не беше невин потфат. Напротив, САД, беа решени да станат престолнина на Обединетите нации и да си обезбедат еднаш и засекогаш место во срцето на Меѓународната заедница, нејзините политики и во креирањето на норми. Така што, очигледно, лобирањето си има свои предности.

Имајќи ги во предвид горенаведените теории за лобирање и меѓународни мрежи за лобирање од страна на авторите кои претежно доаѓаат од конструктивистичката школа, може слободно да заклучиме дека Република Македонија, иако е мала држава, има голем потенцијал да креира голема мрежа на лобирање преку нејзината неверојатна симболична моќ. Во контекст на ера во која човековите права, норми и идеи се клучните фактори во одредувањето на одлуките на сцената на меѓународните односи, Македонија не само што има нова приказна за човекови права која допрва треба да биде раскажана туку како темел на христијанството и на човештвото, таа има приказна

со огромна симболична сила. Оваа симболична моќ, доколку правилно се постави во рамките на „спорот за името“ од страна на владата на Република Македонија, со помош на „претприемач за норма“ како и со воспоставувањето на нормата „право на идентитет“, може да ја загарантира поддршката за Македонија на најмоќните држави, меѓународни лоби групи за човекови права и најважно, повеќе од половина од светската популација.

Литература:

Бади, Б. и Смутс, М. 1992. *Враќањето на светот: Социјологија на меѓународната сцена*, Париз, Presses de la Fondation nationale des sciences politiques & Dalloz.

Бачев, Ј. и Голубовски В. 2009. *Нацрт Национална стратегија за одбрана на Уставното име на Република Македонија,* Скопје, Фондација за Институт отворено општество-Македонија.

Заиди, С. и Норманд Р. 2008. Човекови права во Обединетите нации: политичката историја на универзалните права, Блумингтон, Indiana University Press.

Сикинк, К. 1998. Транснационална политика, теории на меѓународни односи и човекови права. *Political Science and Politics*, *31/3*.

Еберлајн, Л. и Њуман, А. 2008. Бегање од дилемата на меѓународно владеење? Инкорпорирани трансвладини мрежи во Европската унија. *Governance, 21/1.*

Флорини, Е. 1996. Еволуција на меѓународните норми. *International Studies Quarterly*, *40.*

Финмор, М. и Сикинк, К. 1998. Политички промени и светски динамики на норми. *International Organization,* 52/4.

Кек, М. и Сикинк, К. 1998 *Прекугранични активисти: мреѓународни мрежи за лобирање во меѓународната политика.* Итака и Лондон, Cornell University Press.

Келехер, К. и Јаки, С. 2008. Политички последици од договарање: Организиран интереси и одлучување на државни агенции. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 19.

Кортел, А и Дејвис, Џ. 1996. Какво значење имаат меѓународни институции? Домашното влијание на меѓународните правила и норми, *International Studies Quarterly, 40.*

Лауери, Д. 2007. Зошто лобираат организираните интерес групи? Мулти целна, Мултиконтекстна теорија за лобирање. *Policy, 39/1.*

Логан, Е. и Фелоу, С. 1929. Лобирање. *Annals of the American Academy of Political and Social Science, 144.*

Мардок, Џонатан, 2001. Еколизирање на социјологијата: теории на мрежи на актери, со-конструкција, и проблемот на човечка исклучителност, *Sociology, 35/1*

Махони, К. 2007. Успези на лобирање во Соединетите Американски Држави и Европската унија", *Journal of Public Policy, 27/1.*

Наj, Ј. и Кеохејн Р. 1977. *Моќ и меѓузависност: Светските политики во транзиција*, Бостон и Торонто Little, Brown and Company, Inc.

Рок, С. 2001. *Верата и надворешната политика: гледиштата и влијанието на христијаните и христијанските организации во САД*, New York. Continuun International Publication Group.

MACEDONIAN IDENTITY AND "DISPUTE" ON NAME

Vera Lalcevska

Summary

This article uses constructivist theories in international relations to propose a policy recommendation to the Government of the Republic of Macedonia on how to preserve the Macedonian identity in view of the “name issue” between Greece and Macedonia. Using the theoretical analyses on international norms, international advocacy networks, and lobbying of some of the most prominent authors in the constructivist school of thought (including Martha Finnemore, Kathryn Sikkink, Margaret Keck, and Ann Florini), the author proposes concrete steps to the Macedonian Government on the very relevant topic regarding the constitutional name of the Republic of Macedonia. As such, by putting theory into practice, this article offers a unique way for the relatively new constructivist school of thought to test its theories one of the most heated and significant topics in present-day international relations. If the proposals are indeed taken up by the Macedonian Government, the findings that may be extracted several years down the road may provide instrumental empirical evidence on which to continue to build the constructivist theory in international relations. In addition, they may lead to the resolution of one of the most painful issues for the Macedonian people.